

ШЫН

Ниитилел-политиктиг солун
Солун 1025 чылдың август 31-дө үнүп эгелээн

№ 31 (16191) ♦ 2000 чылдың март 18, суббота ♦ Ат салган шагы ♦ Садар өрттө 3 рубль. 20.00

Тыва Республиканың Чазаанда

ҮНДҮРҮГ ЧЫЫЛДАЗЫН КӨВҮДЕДИР

Тыва Республиканың Чазааның хуралы март 14-тө болуп эрткен, аңаа чээрби асыг айтырыгы сайгарып чугаалашкан. Тыва Республиканың Президентизи — Чазак Баштыңы Ш.Д. Ооржак хуралды башкарып эрттирген.

Кадрлар айтырын чугаалажыры-биле хурал эгелээн. Тыва Республиканың Национал-политика, дашткы экономика болгаш девискээр харылдаалар ийжиини сайдындын бирги ораалакчыны ТР-ниң Чазааның чанында Сайгарлычы чорукту деткир фондунун чыгыне директору турган Хеймер-оол Көкөвич Кууларны томуйлаан. Ийи дээди эртемниг, бо албан-туужаалды күөсөдип шыаар билгилиг, арга-дуржулгалыг ажилдакчы болуп турар. Тувинская правда солунуна кол редактору В.Я. Тимофеевич өске ажилче шалчезин барымдзалааш, ол элбан-дуужаалдан хостаан. Солунуна кол редакторуна хүдээлээзин күөсөдип редакторуна ораалакчы О.И. Гаврилова

үндүрүг төлөвейи турар. Маанаа хамаарыштыр Ш.Д. Ооржак каш удаа савыдырып чугаала келсе-даа, ону күөсетпейи турарын Чазак кежигүүнери шүгүмчүлээн. 2000 чылда үндүрүг чыылдазын көвүдээрини хемчеглерин айткан доктаалды Чазак хуралы хүдээп алган.

Тыва Республиканың Дээди Хуралының сессиязында 1999 чылда Тыва Республиканың Чазааның кылп чоруткан ажилы-ды дугайында Отчедун чугаалажы көргөш, шүгүмчүлөдүг саналдарын, сүмелерин берген. Оларын күөсөдери-биле хемчеглерин Чазаа ажилдап кылган, ону Чазаа хуралына баддылаан.

1941—1945 чылдарда Ада-чурттуң Улуг дайынында Тивилеленин 55 чылынын байырлыгын белеткээр болгаш эрттирер хемчеглериниң планын сайгарып көргөш, хүдээп

алган. Байырлады белеткээрине болгаш эрттирерине чарыгдар акшаны тускайлап бергенин хүдээп алган доктаалды айткан. Москвага эртер Тивилелге парадныга киржери-биле дайынныг бир хоочунун Тывада чорударын, "Чедер" курортунга 70 дайын киржичин дыштандырып, кадыкшылы быжылганын, Тивилелге хувунге турсааткан байырлыг хуралды, спортчу маргылааларын, суран чүүл фестивалын эрттирерин болгаш өске-даа хемчеглерин плавада кырген.

Республиканың агро-үндүрүг комплексин хөгжүдериниң солгаарлап болбас хемчеглериниң дугайында айтырыг чугаалажы Чазактын калбак хуралын бо чылдын март 31-де Кызылга эртер дугайында доктаалды хуралга хүдээп алган. Таан-оол ХЕРТЕК.

Президентиниң ажил-албаны АЙТЫРЫГЛАРЫН ЧУГААЛАШКАН

Март 16-да Тыва Республика Президентизи Ш.Д. Ооржак Мөнгү-Тайга кожуундан делегацияны хүдээп алган. Мөнгү-Тайга кожуунун чыгыра даргазын экономика талазы-биле ораалакчы О.Л. Ооржак, Телээлекчилерин тус чер хуралынын даргазы Ч.Д. Мөнгү болгаш "Мөген-Бүрен" совхозтун директору О.-С.А. Ооржактың кир-

жилгеи-биле болган журажылга Мөнгү-Тайга кожуунун 2000 чылда бюджетинин болгаш өске-даа чугула айтырыгларын сайгарып чугаалашкан. Юрий СУЧКОВ.

ДААРТА — Тыва Республиканың чуртталга-коммунал ажил-агыг ажилдакчыларын профессионал байырлап. Оон-биле холбаштыр ол адырнын ажилдакчыларын Тыва Республиканың Президентизи Ш.Д. Ооржактың байыр чедирнишинин моң адаанда парладывыс.

ТЫВА РЕПУБЛИКАНЫ ЧУРТТАЛГА-КОММУНАЛ АЖЫЛ-АГЫЙНЫН ХҮНДУЛУГ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫ

Тыва Республиканың Президентизи болгаш Чазаа профессионал байырлап, а ол ишкеш республика коммунал албанынын тургустунган хүнүнден бээр 55 чылы-биле Силерге чүректин ханызындан байыр чедирип тур!

Бо чылын чуртталга-коммунал ажил-агыг ажилдакчыларын ийи докпыр байырлап: бирээзи — ол дээрге Силерни профессионал байырлаптардыр, ону март айны үшкү воскресенье-нде чылдын-на демделээр; ийигизи — ол дээрге бистин республикага чуртталга-коммунал ажил-агыг адырнын тургустунганын хүнүнден бээр 2000 чылдын апрель 11-де 55 чыл болур олар.

Россия Федерациязынын составына Тыва Арат Республиканың эки тура-биле каттышканын соода, таптыг-ла 6 айлар болгаштың, 1945 чылдын апрель 11-де областтың чуртталга-коммунал ажил-агыг организаастатынган.

Коммунал ажил-агыгнын килдистер о-ла 1945 чылда Кызыл хооросветин, Улуг-Хем, Танды, Бий-Хем болгаш Каа-Хем райсоветтеринин чанында организаастаттын тургустунган. Амыдырал хандырганын чогу-на ол адыр бөгүнде ова сагыш салышканын негеп турар дээрзин ол болушкуннар көргүзүп келген болгаш амгы үеде-даа көргүзүп турар.

Ол адыра ак сеткилдиг ажилдап турар кижилерни ханызы-биле хүдүлээр база үнелээр мен, а олар бистин республикада 3000 ажыг кижиге болуп турар. Ол дээрге хей сангыг кудумчу аштакчылар, слесарьлар, сантехниктер, каньакчылар, электрйктер, котелдар болгаш дизель-биле ажилдаа электростанцияларнын машинистер, пэчка кылар кижилер, дашчылар, бызаачылар болгаш

чазаныкчылар, хеп чуукчулары, чунар-бажыг ажилчылары болгаш өске-даа специалистер-дир.

Рынок байдалдарыне шилчилге үезиниң нарын байдалды тура-даа, чуртталга-коммунал ажил-агыгнын бүдүрүгелери үзүктелишкни чок доктаамал ажилдап, чылыг, электри энергиязы, суг болгаш өске-даа коммунал ачудулары-биле үзүк чок хандырбышаан, оларын ден-дески ажилдарын организаастап шыдааннар.

Бөгүң Силернин куш-ажылынар чок болза, Тываның хамаатыларының амыдыралы, бүдүрүгелериниң, социал адырнын ажилы та кандыг байдалга турар чүве, нычалдыр бодалары безин берге-дир. Коммунал ажил-агыг ажилдакчыларын ажил-чорудулганын чогу-на илдиг ужурудузаны адырны дүрген чаартырыңы эргежок чугулазын негеп турар.

Республиканың Президентизи болгаш Чазаа экономикаг чар методтары негептер-дирин, хандырганын шынарлыг белдирин, нитизи-биле адырны хөгжүдерин бөгү талазы-биле деткир. Бистин республиканың чурттакчы чогуун эрге-ажытырыңы камгалаары, даандырган ажил-херек дээр харысалга, ажилдын бодунун ачустогуна ажилгар, тыныгыр чорук болгаш чуртталга-коммунал ажил-агыгнын чаартылганы хандырыңы Тыва Республиканың чуртталга-коммунал ажил-агыгнын ишчилериниң хүн бүрү ажилында кол негелде ол болган турар ужурулуг.

Чуртталга-коммунал ажил-агыгнын бүгү ажилдакчыларыга быжыг кадыкшылы, өг-бүлелерине аас-кежикти болгаш күш-ажылынга чедишкенин күөсөдип!

Тыва Республиканың Президентизи — Чазак Баштыңы Ш. ООРЖАК.

Четтиривис!

2000 чылдын март 10-да делегейниң язы-бүрү чурттарында чурттап чоруур тибет чоң, Тибетти деткээр өнүктүрениң нитилелдери, сарыг шажынын талаалакчылары, төптери 1959 чылда болган Тибет национал тура халыкынын 41 чыл оюн демделеди.

1949 чылда Кыдаттын национал-хосталгалыг шериги Тибетке халдап киргеш, 1959 чылда чедир үеде тибет үндөзүн чоңу репрессияга таварыштырып, муң-муд кижини бастып азууткан. Чус-чус дуганарын, хүрээ-хит албан черлерин азууткан.

Кыдаттар тибет чоңуну тура халыкынын баскач, чүгө Лхасага, оон чогуна 87000 кижини өлүргөн Амгы үеде тибеттер, делегейниң өске-даа чурттарынын сарылдыг чоняры Бидктыг ХИУ Далай-ламан деткип, кыдат эжелээшкини буруу шаап турар. Чижээ, Москвада Пушкин шөлүнге Россиянын сарыг шажыныг үш республикага Тибетти деткээр тайын митингилер болган. Тибеттин өнүктүрениң тыва нитилелине бисти деткээр митингини март 10-да эрттирген дээш өөрүп четтиргенин тыва акы-дунамаларыныска илдереттывис.

Хүдүкөл-биле Ыдыктың Далай-ламаның Россияга төлээни Нганг ГЕ-ЛЕК.

Чөвүлөп хурал

ДОРТ ХЕРЭЭ ДЕП САНААН

Март 13-тө ТР-де күөсөкчи эрге-чагырганың федералдыг органнын девискээр коллегиязы чөвүлөп хурал эрттирген. Аңаа ук коллегияның 1999 чылдын апрель 28-тө хүдээп алганы № 12 дугаар "Россия — моол күрүне кызыгарыңы тыва учаството камгалап хайгаарар оперативтг дилээшкенин ажилдарын ботандырамына болгаш ында байдалды экижидерин хандырамына база кызыгар камгалалын күшүлдеринге хамаарышкан хемчег чур дугайында" шимтириниң күөсетиниң турарының дугайында база "Россия Федерациязының Президентизиниң социал-гуддаларына хамаарыштыр болоткел ажилдарын ТР-ниң Төл сонгулда комиссиязы-биле кады чорударының дугайында" — ийи айтырыгны чугаалашкан.

ТР-де күөсөкчи эрге-чагырганың органнын девискээр коллегиязы өске-даа эрге-хоойлу камгалаар органныр-биле кады чогуур ажилдарын кылп чоруткан дээрзин хураатга демделген.

Кызыгар эрттир оорлаан мал-маган эгедеринге үндөзүлөп, россия-моол чазактарынын аразынга керээниң төлөвлелин РФ-тиң Чазаане ажилдап кылгаш, чоруткан. 1999 чылда "Качык" деп кызыгар заставазын тургузарына 130 муң рубльди үндүрүп берген. Ол-ла тудугта ТР-ниң Чазааның

баныны ТР-де эргелелин ажилдакчылары РФ-тиң кеземче хоолузувучу 322, 158, 188 чүдүдери-биле 8 кеземче херээш 18 кижиге хамаарыштыр оттурган. Нияти анализтин түнелинде 1999 чылда кызыгар үрээш 144 таварылга болгаш, оон иштинде 125 катап Россиянын, 19 катап Моолдуң хамаатылары кызыгар үрээш. Ол чүрү көргүзүп турары дээрге, удурутур органның чон ортузунга (кызыгар чогуунуң кожууннарынга) суртаал ажилы чорутпайн турары, РФ-тиң Федералдыг кызыгар албанынын тыва участоктарында заставаларга сандык болгаш материалдыг дууш чогоур девелге көргүспей турарында деп, коллегия хуралы демделген.

Хуралдын түнелинде ТР-де күөсөкчи эрге-чагырганың федералдыг органнын девискээр коллегиязы даразында чаа сорулгаларын мурунга салган:

1. ТР-ниң Чазааның, эрге хоойлу камгалаар органнын, кызыгар отрядтарынын удурткучуларынын, тус чер чагыргаларынын чорудуп турган хемчеглери кызыгарда байдалдарын долузу-биле экижидип күш чөпсей турар.

2. РФ-тиң Федералдыг уызыгар албанынын удуртулганыче тыва участоктарда заставаларга материалдыг болгаш сан-хөө талазы-биле хандырылгы Забайкальениң 29-ку хызыгар албанынын эргелелин дамчыштыр экижидерин дилээр бижитки чорудар.

Оон ийи РФ-тиң Президентизинин, Дээди Хурал депутаттарының, тус чер чагыргаларынын социалгаларына ТР-ниң Төл сонгулда комиссиязы-биле болгаш чер-чер сонгулда комиссияларына боттуп дуза чедирерин ТР-де күөсөкчи эрге-чагырганың федералдыг органнын девискээр коллегиязы бодунун дорт херээ деп санаан.

Борис ОНДАР.

Чагаа парламентинг сонда

ХУРАЛДАН ТҮҢНӨП ҮНМЭЭН

Каш чыл бурунгаар "Шын" солунун арыннарына Кызылдың эмчи училищезинин дугайында чөрүлдээлг материал үненин номчулчулар сактыр чадас. Бо усаада база-ла солунун № 25 үндүрүлгениң "Училищеде "боралгактар" деп материалда КЭУ-нуң улуг коллективинин директору Н.Д. Хертектин эрге-дуужаалын ажиллап, удуртулганын ийи аяс, ийи аңгы талалыг чорудуп турарының дугайында чүүл үнени. Оон автору училищениң өөредилге талазы-биле эргелекчизи, дээди категорияны ординатору-ичмизи А.Ондар училищениң директору ашкато-рикти үндөзүн чокка чарыгдан, ажилчыларын ажилындан барымдаа чок чылдактанар-биле үндүрүп турарын, чөпө ыңаш оон ужурундан нити коллективте чидигленип олгөн байдалды бижээр.

"Училищеде "боралгактар" деп материал солунга үнгөн сөөлүнде, ук коллективтин кежигүүнери бижиттинген чүүлге хамаарыштыр хурал эрттирериниң дугайында редакция дыңнаткан, бир корреспондентидең чорударын дилээн. Аңаа барып олуршкан, материалда бижиттинген чүдүдери база херек кырында болуп турар болушкуннарын шын тодардыры-биле даалганы алгаш, хүдээлганы күөсөдип чедер бердим. Шынал-ла, ол материал кончук нарын, чөрүлдээлг айтырыгларын тургузап турар дээрзин билдир мен. Ычангаш аңаа шыңгы сайгарылга-

даа ону эдип алырынны барымдалары бар, ону черде кызып эдер бис дээр хеврилг шимтир-даа үндүрбөдү. "Училищеде "боралгактар" деп материалдын адын "Серге мыши в училище" деп соора очулдуруп билеп алгаш, ол-ла хевээр "серге", "белде" азы сээр улузун, мээр улузун дээр-ле, маргышкы турупкан. Кандыг-даа журналист кижиниң көрүжү-биле бижиң азы оларга хамаарыштыр анализ, түнөлү үндүрер хире чүве болбаан. Ол ху болган чыныштың чорудууда бичи-даа этика, эстетиктиг сагалга-чүрүм деп чүве сагыттымаан.

Ажил-агыг, албан-организация удурткучу дээр-ле, коллективтин бир дугаар кол кижизин, а оон ораалакчызы — он хулу, кандыг-даа айтырыгны сүмележип, демнежип тургаш, кады шимтирлээр эң идегелдиг дуулакчызы деп чүве маанаа көзүлбээр. Учлищениң өөредилге талазы-биле эргелекчизи А.Ондар ажилындан үндүрткеш, 3 удаа удур-дедир судаткан, ка-

тап ажилдай бээрге, ам мырдай директор Н.Хертек хоорай суудун шимтир-биле чөпшээрешпей, 4 дугаары — Дээди судче кырген. А.Ондар бодунуң талазындан чүве-даа чугаалаар дээрге, аңаа сөс бербейн, аас-беле олурту шаап-ла турду, оозу элдетти. Черле ыңаш, ол өөредилге черинде сургулдар өөредип турар чүве бе, азы боттары ажилдап чадап, ажилчы туруштары тып чадап турар чүве бе дээрзин даап бодалары берге.

Республика чергелиг улуг өөредилге черинин директору Н.Хертек ораалакчызы-биле таптыг чугаалажып, кижизиг, ажил-агыгый байдалга бүгү-ле чөрүлдээлг айтырыгларын сайгарып алгы дег. Олар "Шын" солунуң ажилдакчызын чаала алган хирезинде, мээр ында олурду турарымдан бичи-даа чаржымаанар. Менден аңгыда, МИЧ талазы-биле девискээр эргелелин даргазы Н.Гвоздак база келдирткен. Оларын аңаа кандыг хамаарылгалың орта-даа билбээр мен.

Чимислаа МОНГУШ.

ТР-ниң Дээди Хуралында БЮДЖЕТТИ САЙГАРЫП ЭГЕЛЭЭН

Тыва Республиканың Дээди Хуралының ийги чымыжыңы чээрби бирги сессиязына чээрби асыг айтырыгны чугаалашкан.

Россия Федерациязынын чанында Тыва Республиканың төлээлекчизинге О.Чөлбөейни, Тыва Республиканың Өөредилге яамызынын сайдында Я.Донакты томуйлаарына ТР-ниң Дээди Хуралы чөпшээрел бээриниң дугайында илеткелди ТР-ниң Экономика яамызынын сайдында А.Д. Бегэн кылган. Айтырыгны депутаттар бөгү талалыг сайгарып чугаалашкан, документини хүлээп алган.

Тыва Республиканың 2000 чылда бюджетиниң дугайында хоойлу төлөвлелин талазы-биле илеткелди ТР-ниң Сан-хөө яамызынын сайдынын

депутат В.Б. Кара-Салды сессияга сонган. Тыва Республиканың 2000 чылда социал-экономикаг хөгжүлээзиниң баш бурунгаар тодараткан документизиниң дугайында илеткелди ТР-ниң Экономика яамызынын сайдында А.Д. Бегэн кылган. Айтырыгны депутаттар бөгү талалыг сайгарып чугаалашкан, документини хүлээп алган.

Тыва Республиканың 2000 чылда бюджетиниң дугайында хоойлу төлөвлелин талазы-биле илеткелди ТР-ниң Сан-хөө яамызынын сайдынын

депутат В.Б. Кара-Салды сессияга сонган. Тыва Республиканың 2000 чылда социал-экономикаг хөгжүлээзиниң баш бурунгаар тодараткан документизиниң дугайында илеткелди ТР-ниң Экономика яамызынын сайдында А.Д. Бегэн кылган. Айтырыгны депутаттар бөгү талалыг сайгарып чугаалашкан, документини хүлээп алган.

Бистин корр.

● Чечен дээрбечи командир Салим Радуевти тудуп хоруудаа сонда, оон кадымын байдалың бөгү талазы-биле янчээр. Караан деже аттырып, каш удаа пластиктиң операциянын арныга кылдырза-даа, ол шууг кадык болган. Ычангаш аңаа дуржок үлгедешкенин дээр Р-тиң КХ-ниң 18 язы статьялары-биле бурууну овааган. Радуев буруудадышкынын чыгыны-даа хүдээп албаан. Истелге уламчылп турар.

Россия Федерациязынын Чазаа чоңун пенсиязын чыл дургузунда барык ийи катап өстүр дугайында хемчегин ол турар. Бо айтырыгны Күрүне Думазына база чугаалашкан. Бо чылдын май 1-ден эгелде пенсия 20 ху өзер. Пенсияларын адалдык үстүкү хемчээлдерин канчаар өстүрериниң чүрүмү доктааткан.

● Россиянын девискээрине чыдылгышыңың чорудуп турган 6 дээр бенин тудуп хоруудаа, 18 язы статьялары-биле бурууну овааган. Радуев буруудадышкынын чыгыны-даа хүдээп албаан. Истелге уламчылп турар.

● Делегейниң язы-бүрү чурттарына үрегдекчи,

өлүм-чидимниг чыдылгышыңыңың кол удурткучузу, Интернет дамчыштыр дилээшкениде кирген, амгы үеде Афганистанда чаштынып турар Бен Ладениң күүректери эстириниң кырында келген, ам бнанында дегдирген. Кандыг өмөр ижиртаре безин дузалавайн турар.

Амур чогуудаа хоорай, суураарын бүдүрүгелери көдээ ишчилерин чаксы тарылга ажилдарына дузалажырын шимтирлээр. 250 тонна КЧМ-ни ажил-агыларже чүдүрүп чоруткан.

(Агентилөдөр медээлөринден).

Маадырлыгы-биле өлгөн

2000 чылдын март 13-тө Чечен Республиканың Комсомольск суурга дайынчы хүдээлгезин күөсөдип тургаш, ТР-ниң ИХЯ-зынын организаастыг кем-херек үлгедир чоруктарга удур демисел чорудар

эргелелдин дүрген хөдөлү-салин тускай отрядынын салбыр даргазы, милициянын улуг лейтенантызы Салим Константинович Канчыр-оол маадырлыгы-биле өлгөн.

Ол-ла хүн оон-биле кады

ук отрядтын улуг опери улуг лейтенант Марьян Бөөвеевич Дембирел хөрөңгө балыглаткан. Ол амгы үеде Моздок хоорайда госпитальда, байдалы чүгээр.

Борис ОНДАР.

Тыва Республиканың Президентизинден болгаш Чазаандан

Тыва Республиканың Президентизи болгаш Чазаа Россия Федерациязынын алдарлыг эмчизин Роман Иймажович КАЛДАР-СОЛДУН элекке мөчээни-биле оон төрелдеринге болгаш чоок кижилеринге ханы кажыдалды илередиң тур.

Тыва Республиканың Президентизи болгаш Чазаа Тываның күөсөкчи ажил-агыг болгаш партия органнын чооюн ажилдакчызы Мандат-оол Биче-оолович КАРА-САЛДЫН мөчээни-биле оон төрелдеринге болгаш чоок кижилеринге ханы кажыдалды илередиң тур.

Тыва Республиканың Президентизи болгаш Чазаа Чаа-Хөл кожуунун чагырганың даргазы Андрей Шогжалович ТУЛУШТУН аар арааш, элекке мөчээни-биле холбаштыр оон чоок кижилеринге болгаш төрелдеринге ханы кажыдалды илередиң тур.

ПРЕЗИДЕНТ СОНГУЛДАРЫНГА УТКУШТУР

ШЫН ШИЛИГЕ БИСТЕН ХАМААРЖЫР

Президент сонгулдалары дээрге көчүрү нарын, берге айтырларын бирээси, иччанмай канчаар, чурттуу башкаар, оо экономикакт, социал жогжудеян харылаар бурун эргелг төлөптг кижг керек. Ону шилери — анаа эвес айтырг. Бистия Россияга президент сонгулдалары азы март 26-да сонгулдалар дээрге хуусаа бетинде сонгулда дээрээн билдир бис.

Эрткен чылды декабрь 31-де Россиянын Президентиз чоран Б. Н. Ельцин аякыдан халашкан болгаш бодун эрге-дужаалын Россия Федерациянын Чазак даргазы В. В. Путинге дамчып берикенин билдир бис. Ам президент албай-дужаал-биле катый Чазак Даргазы хуулээден база В. В. Путин күсөдип турган. Президентизин албай-дужаал-биле кандидат кылдыргезинге кандидат кылдыргезинге Чазак Даргазы В. В. Путин дедикер чөвүлелди тургускаш, оон даргазынга "Тывахлеобродукт" акционер ниятлелди чингине директору Н. В. Алданын сонган болгай. Ук чөвүлел В. В. Путинни кандидаттургазын дедикер дугайында сонгулдаларга кыгыртырганы даа үндүрдү.

Ниятлел-политиктиг шимчээшкенин уставынын төлөвиледи чугаалашкан конференция-даа эрткен болгай. Ону шилуээн "Шын" солуга парлады.

Мурнуку Президентизини удуртуп, башкарып келген чылдарында кайы хире жогжээ, сайзыраан бис. Ону баа кижг буруу билдир болгаш утундурбас-даа. Б. Н. Ельцин барык он чыл чыгып президентилеп келди. Оон башкарып келген чылдарында чурттуу бүгү-ле жогжудеян экижир хамаанчок, баксырап келгенниг херечизин бодуусу. Чангыс-даа экижизн чүве чок.

Амдырал чыл келген тудум-на, баксырап оран. Делегейде база бир шыраак дилтип турган күрүне — Россия ам кээ делегей чурттарынын 81 дугаар черинде келген, бергедээс бис деп республика чөвүлели Тыванын бүгү согукулдарынга "Шын" солуга кыгыртырында парлаан болгай. Чурттуу амдырал деннели бөгүнде дык кудулаанын амгы амдырал, оон деннели херечилеп турар.

Улетпүрү, көдээ ажил-агынын, культураны, бүгү-ле социал-даа айтырларыны алдырга, черле өөдөлг чүве чок-тур, уламан баксырал, яларап турар бис. Ол дугайын солуг, сеткүлдөрдө-даа, радио, телевидение дамчыдылгаларында даа чырылды, бижип, дынадып турар.

Эрткен чылын чазын үнген "Шын" солугуна бирги арныга Б. Н. Ельцинни буруудаткан материалды (ИТАР-ТАСС) база очулдуруп парлаан болгай. Ында оон адресинге 12 томугу буруудатканын, билдиринишканы, комудалар киргенни дынаткан турган. Оон адресинге 5 чүдүле буруудатканын кылган болгаш ону Күрүне Думазынга чугаала-

жып көөрүн саналдаан болгай. Мурнуда турган СССР-ни дужуруп бусканы, коммунистг партияны таратканы (бодоп көрүнд, кандидаттар-биле кады 18 миллион ажыг кижини), Ак бажыны бооланы, депутаттары тардыр сыгырганы, чечен дайыны болдурганы, бодуну чонунга улур аш-чурт, өлүм-чидим, үлүгедиги болдурганы дээш буруудаттырган. Ону Күрүне Думазында тускай комиссия сайгарып көрү дээш, ийи-бир хууну херээ эвес-тир, даразында сессияга көөр, чугаалашкыр дээш. Уш чүс бадылашкын болу берзе көөр дээш, керек кырында ийча бадылашкын база болбайн барган. Оон туржук Россия Федерациязын Чазак Даргазы бир-ийи чыл четпейн солугу деп чорук чурт төөгүзүнгө турбаан. В. Черомирдин, С. Киршенко, Е. Примаков, С. Степаншин дээш, даргалар келген кижг-ле көвей, олар шуптуу халашканын болгай. Ол база-ла Ельцинни кылган ажилы-дыр. Ам харын В. В. Путин даргалаанд бээр чамдык чүдүлдер тодаргай-биле илереп кел чилдери көрүп турар-дыр бис.

Президент болуру канчаар-даа аажок харысалгалыг, оу чүгүле эки угааныг, бодалдыг-ла кижг шидеар, ол дээрге бурун эрге-дар. Ам сонгуур Президентизини эки-ле шилвэс болуусу, хоржок боор. Амгы Президентизини хуулээген күсөдип турар Чазак Даргазы В. В. Путинни дедикер деп турар-дыр бис. Оон дээр кижг тылбылас-ла болу. Шимченгир, дилдим, чон-биле ажилдаар, хурал-суглаа эрттирп, сүмелдир кижг-дыр. Кремльдин чамдык дужметтер ажилда халал-даа турар. Ельцинни уруу Татьяна Дьяченко баштадыр элвэн дужметтерни ажилдан халаан, терроризм-биле демиселди чорудуп турар, пенсияларын пенсиянын мурунда 12 хуу өстүрдү дээш 20 хууга өстүрдү дээш ат салган, боттанып тур. Чурт камгалалын экижидер хемчеглерни база ат эгелээш. Чурттуу кризистен үндүрүп улетпүрү көдээ ажил-агынын көдүрүлүшү элвэн ажилдап турар кижг болду. Чер база кезип, олурбас, лаамчыраг чорукка хонну чок, чон-биле харылзашкыр чугулага көргөн. Оон хүндүлөөчүл угаан-бодалыны шимчээшкын, шимченгир эрестиян, даштык күрүнелери чамдык сайттары безин эскерип, солугарга деддээр болу. ГИР-ни даштык херектер сайды А. Фишер "Шынап-ла угааныг кижгидир" деп эскерген чорду.

Ынчангаш бистия республиканын чөвүлел кежигүнерини конференциязынга чүве чугаалаан кижилерни дедикер, Путин дээш бадылаа ажырас боор. Шын шилеге бистен хамааржыр, кымны бадылап алдыр хамааны бурууну эргез-де ийчаан, ында-даа болза, боданып көрүзүссө-де эки боор.

Дорпун ЕНДАН, солугу, Тыва Республиканын культуразынын сандорыг окымдакчым.

МЕГЕЛЕТПЭЭЛИНЕР, ЧОНУМ!

ССРЭ үезинде сонгулдалар канчаар эртин турганын улуг байтыгай, аныяк-даа кижилер утпаан боор. Устүндө даргаларнын иди үндүрүп каан кандидаттарын сонгукчулар ужур эдэртип сонгуп каар турган болгай. Удуурланыр болуза, элден чикти кижг болганым ол. Ам ындыг үстүндө чагырын дужаар тоталарыг режим чок. Ам кожуну чагырганын даргаларын безин үстүндө даргалар томуйлаас, а чон боду сонгуп алыр апарган. Кижг бурууну бодалым, үзүлени үнөлөп, хүлээп көөр демократыг үе-чадада келгенин ол-дур ийин. Азы өскээр чугаалаарга, бюрократтар, дужметтер күрүнени эрге-хоойлу (правовое) күрүнени кылдыр эде тургузуп эгелээш бис ол. Эрге-хоойлу күрүнениг улуг дарга-даа, бөдүүн ажилчын-даа кижг хоойлуга чагыртыр, ону хүндүлээр, эки билер укурлук. Кижг буруу хоойлуну эки билер, оон сагыр, амдыралга ажылап билдир болза, нийтилөл дүргөн бурунчаарлап хөгжүүр болгай.

Ындыг-даа болза нийтилелвис амгы үеде урелик эрги машинага дык-ла домей-диг ийин. Урелик черин кылып алгаш, бурунчаар чоруп чадал чырдырыста-ла, бир-ле өске чериден урели дээр. Нийтилел кижилерден тургустунган болгай. Ынчангаш оон хөгжудеян кижг бурууну хамаарылганын улуг хамааржыр. Чамдык кижилерни хөйүнү эрге-агынын бодоп билбээ, боттарына хамаарышкан кызы сонгууралдыг боор турары, билбээ-биле бе азы егегерезе бе хоойлу хажыдып турары нийтилелге дык халалыг. Оон бир чижээ февраль 29-та эрткен Кызыл кожунууну улус сулдуга болган херектен көрүтээр. Анаа Кызыл кожунууну чагырга даргазынга кандидат турган Татьяна Андреевна Савадкованы билдиринишкенин эзугар январь 23-те Кызыл кожунууну чагырга даргазын эгелээчиг сонгулданын үезинде болулаан чамдык хоойлу хажыдышкын кырынын дугайын сайгарып көргөн. Суд судья Валентина Кыргызова Лопсанни даргалаан-биле, бодуучулар Лихтина, Абдурахманов, прокурор Ю. В. Орешкованы киржилгези-биле бодуп эрткен Олардан аңгыда комудал киргерт Т. А. Савадкова, буруудаттырган болуру Кызыл кожунууну сонгулда комиссиянын даргазы Виктор Алексеевич Молин болгаш сумуларда сонгулда участкастарын комиссияларынын даргалары база херечилер киршикен. Суд даргазы В. К. Лопсанни буруудаткан документтерин номчуп, залга таныштырганын соонда, суд кежигүнери чөвүлешкеш, комудал киргерт Т. А. Савадкова эге сөстү берген. Онуу-биле алдырга, январь 23-те Кызыл кожунууну ГР-ни сонгулда дугайында хоойлуларынга дүүшпес, кижилерни сонгуур хостуг эгерлерин кызып кыйган, езу-чурем чок сонгулда болуп эрткен. Оон эгез сонгулданын 1-ги бадылашкынын соонда Кызыл кожунууну чагырга даргазын эрге-дужаалыга чүгүле ийи ордакчы Н. Ч. Ооржак биле Т. А. Савадкова артып калганда, Н. Ч. Ооржактын дедикерлерини талазын оон адресинге сонгукчулар арзынга меге "Т. А. Савадкова Кызыл хоорайда 4 салдыгыт, Москва хоорайда ийи чагаайды туттунган бажыныг" азы "Бир эвес Т. А.

аарааш, эмчиде чыдарын, ычангаш кандыг-даа сонгулда дугайында документ ап албаанын, чүвү-даа сактып шыдавын дынаткан. Ынчалза-даа сонгулданын Сукпака канчаар эртеннин дугайында алдак-онак тайылбырлаан. Ол эртен бодуну эрттир улуг бергенин, сонгулда хааржактары тамалал каар сургуч дилеп чораш, сонгулда участкатуна кээрге, стол кырынга чыткан боллетенерни Т. А. Савадкованы хайгааракчылары санай берген турган, ол дээш сонгулда улуг чөвүлдээш эгелээштин, бодуну ынай-бээр чай чок маннап келгенин, сонгулда болуп турган бажынын чырын өжүп турганын, кежээшкени 20 шакта 22 шакта чедир бажынар кезип бадылашкын эрттирп чорашын, сөүдүлө протоколду карандаш биле долдурга, артан арыг протоколдарга боду ат салган, комиссия кежигүнеринге база салдырар, кожунууну сонгулда комиссияныг чорупканын чугаалаан.

Маааа бир демделеп каар чүдү — Кызыл кожунууну ол сонгулдадан кежээшкени 20 шакта чедир болуп тургаш, 22 шакта чедир ургүлчүлөөш. Ону Кызыл кожунууну сонгулда комиссиянын даргазы В. А. Молин мынчаар тагылдырылаан. Сонгулда болуп турар хун Кызылда Топ сонгулда комиссиязында телефон-биле долган оларнын кежээшкени 20 шакта чедир сонгулда эрттирп турары Тыва Республиканын сонгулда дугайында хоойлузууну 41-ги чүүлүгө таарышпайн турар деп тайылбырлап, кежээшкени 22 шакта чедир уламчыларын дынаткан Ол дугайын В. А. Молин девицкээр сонгулда участкастарын чоран телефоннап дынаткан.

Эрбектин сонгулда участкастуну даргазын орадакчыны Долаана Кызыл-ооловна Салчак сонгулда болуп турган бажынын эжинге Н. Ч. Ооржакты бадыларын айткан саазып азып каан турганын бадыткаан. Чогуу кым азып каанын Эрбектин сонгулда участкастуну комиссия кежигүнеринде кым-даа билбес болган. Д. К. Салчак хуусаа бетинде сонган сонгукчуларын саны 70 деп өчөөн, а херек кырында суд протоколда ол сан кирбейн турар, а немелде дааныже билдиринишкын кирген кижилерини саны 15 дээш, а протоколда оларнын саны 70 кижг болган.

Сукпака болган сонгулданын хамаарыштар Т. А. Савадкованы хайгааракчыны Л. А. Ондарын херечилеп турары-биле алдырга, сонгулда 8 шакта 30 минута ажып турда эгелээш. Участок сонгулда эрттиреринге белен эвес болган Бүгү чүүлдерни дүвү далаш белеткээшкени соонда, хайгааракчылар боллетени саны каш дээрзин комиссия даргазы А. Х. Чингиттен айтырган. Ол оларны тообаан. Сөүдүлө түндээрге, хайгаараарынга элтг кылдыр боллетенерни савап алыр-дыр

Суд залындан

Суд залындан

чүгүле 619 кижг келген бооп турар. Артык 332 кижини кайнын кирип келеш бадылаан билдинмес.

Хайгааракчылар Б. Ш. Ини биле М. А. Базырын херечилеп турары-биле алдырга, дык хөй кижилер паспорт азы кийр бижидилгези чок сонгуп турган. Кол даныда ады чок болган кижилерни база бажынарынга бадылар болган кижилерни (шимчеп албас инвалид) аас-биле кирген билдиринишкенин барымдалап, немелде дааныже кирип турганын база хоойлуга дүүшпес деп буруу шапканнар. Оон Мария Алексеевна чырык өжүп калганда, (чырык 11 шактан 12 шакта чедир сонгулда участкатуна өшкөн. Чүгүле оон чогуу девицкээрге кыппайн турган. Чүгүле өже бергенин дугайында чыдааткан тодарыттымын) сонгулда хажыктарын чогуунга тура, чүдү чырынга Н. Ч. Ооржактын хайгааракчыны А. К. Ожуну кол хааржакче болук хөй боллетенер сукпакын көрүп кааш, тудуп алган. Ынаар чүвү сукпакын айтыраар, ол баштай сонгуп турар деп аашканын. Оон херек бүтпес кире боорга, мен база хайгааракчы кижгидер мен, сен бодун мында чүвү канчап тур сен деп Мария Алексеевнанын бодууче халдап, ону иткелп эгелээш. Бо сенага Байлакмаа Ини дээш, өске-даа хайгааракчылар херечи болган. Хайгааракчылар анаа хамаарыштар акт тургузуп, комиссия даргазы Алдын-кыс Хөкүй-ооловнага ат салдырып алганнар. Ону Алдын-кыс Хөкүй-ооловна база бадыткаан.

Херечилер А. С. Бай-Кара, А. М. Базыр-оол болгаш өскелер-даа кол даны-биле бадылаанын, ында-даа болза немелде дааныда оларнын аттары ийи-чү катип кире берген болганын, оларнын дужуга өске паспорттар дугаары-биле билдинмес кижилер сонгуп каан болганын чугаалааннар.

Херечи Сукпака сонгулда комиссиянын кежигүну М. О. Серен-Хуурак участка ка болулаан үстүндө адатынган чурум үрээшкенин бадыткааш, сонгулда төгөнде, сонгулда хажыктарын ажыларга, боллетенер арзынга болу-биле сий тудуп каан хөй боллетенер бар болганын чугаалаан. Ол боллетенерде демделелерини чангыс ружка бодуу-биле, чангыс хол жүкү-биле бижиттенин толаргай болган.

Ынчангаш бүгү херечилерин бадыткап турары-биле алдырга, буруудаттырганнар.

РЕДАКЦИЯДАН:

Суду эрттирп турган кол судья В. К. Лопсанн чөптү хоойлу эзугар чыдаатканын-биле херекти өске кижиге бергенин редакцияга боду дынаткан. Ынчангаш суд ам база каат уламчылар. Оон шимчелени солугу парлар бис. Устүндө сан-фактылар эскерилбес, өчүк бергенер боттарынын аксы-солугу шычы болуп ортарыга оюн бутурер турар. Мындыг херечилер болушкунор сонгулданын үезинде кожуну, суур, суму бурууну мсон сонугар каттавалыны, кордакчылар чогууну шычы болууну, меге документация комиссия келжигүнери кылбанын, шын кажан-даа тилээр дээрзинге бутурээр, бо чангыс деп болган судтан чүдүлү парладымс. Чамдык кижилерге өөредиг-даа болуру чодос.

Борис ОНДАР.

Бодал

Олче кол күш салза...

"Чурттош көрө бээр бис" деп Сергей Херектин чүүлүн номчосш, чүдүлүтүп дөткөп тур мен.

Шынап-ла ТР-ниң дээди албай-дужаалыга Президент сонгултаныр Президент — Чазак Баштыны чангыс кижг болгай, ыччан көзгө, ол 5 чыл иштине Чазак кежигүнеринде, кожунууну чагырга даргаларында эгелээш, боду томуйлаар эргени берген турган болза хөй-хөй сонгулданыр эртпес турган ийик.

Ол сонгулдага киржип, хамык меге-хооуну хөй чугаалыг программалыг даргаласан, депутат болуусун кижилерини түнелениде, ажил-агылар, кожунунар хоозурап кады шыкшыл! Маааа бистия Барыны-Хемчик кожунуу чекке болур 1995 чылдарга чедир республикада эн улуг, эн хөй улетпүрү бодурудгелер чөвүлел чорду. Ам бо хуунерде көдээ-даа, кожунууда-даа орта ажилдап турар бодуруде чери чок. Хоомуачыны чүдүлээр

Эрги система азы партия үезинде кадрларын шилдир, өөредир кижилер талазын биле тодаргай ажилдарын кылгып турганын айткан болду. ТР-ниң Президентизин Ш. Д. Ооржак баштайгы ажилчын

базыны эгелеп чораш-ла, келер үенин кадрларын өөредир, кижилер, биске төлөптг кадрлар херек деп чүвени дык-ла дедикер чорду. Ол совхозка, кожунунар-даа ажилдап чораш, тускай эртемлик кадрларын өөредир артка-хөрөгүнни туп алгаш, дорук уламышкынын өөредип чорду. Ол өөрткен кадрларыныс төлөптгилер хөй-ле-дыр. Амгы үенин хоозурашкынын уржудан ажил чоктар-даа бар-дыр. Эрге-дужаалга олурганнар эртем-билги бар чогу даа хамаанчокка эш-өөрүн, дорук-төрөлүн тыртып ажилдаар боор-дур.

Кайы-даа үеде кадрлар-биле ажилдаас болза, моон-даа ялар-даа чалдас деп боллар мен. Көдээде ажилдап чоруур кадрларын утпас болуусу, эки Бистия чеггеричи — чинжид салдылар эвес көлдээ, черле, малда болгай, олчеле кол күш салза, каян-даа ажил чок олурбас бис.

Сонгукчулар чурттахчы чон шылдигени кылдыр сүмелексээр мен.

Өпөй КУУЛАР, Күш-ажылдын хоочуну.

БИЛДИНГИР АРГАЛАРНЫН БИЛДИНМЕС ТАЛАЛАРЫ

Тыва Республиканын Күш-культура, спорт болгаш туризм талазы-биле күрүнө комитетинин даргазы 2000 чылдын бирги кварталында эртер республика маргалдарынын планын күштүг кылдыр бодулаан. Спортчу хомчөгөрү үндүрер сан-хоо шимчээшкени С. Ы. Ооржак эш хамык-биле ооронип коргон. Чүгү дээрге рубльдин куду бодулаашкынын уламчыса-даа күш-культура болгаш спортчу амдыралдын чугулазы улам-на көдүрүп оран.

Хаалгы спорт шөддериниң ажыгалды кандыг ирги, Сергей Ынажык-ович?

— Хол бөмбүгүне, кик-бок-сингиге ылангыга спорттуу массалыг өске-даа хевирлерне хаалгы спорт шөддерин ажыгалды берген бис "Херел" спорт залы Иван Ярыгын аттыг спорт комплекзин чылдын бүгү дөрт ээлчээнде күш-культура болгаш спортка бараан болуп турар. Бо недеянын дыштаныр хуннеринде стол теннизынге кууда бирги чер дээш маргалда эртер. Оон буртукте ам-даа уламчылап тур.

— Республиканда хостуг, тыва хурештер хөдөкч масалыг апарды...

— Хостуг апардык дуржулгазы бисте мөөнгөнигенин Социалисттик системанын эртинис, оон бир угадыны болза, мээ-мерзел эвес, кара күш бирги черде деп турган.

Спорт

чокка чурттаары хурештери мага-боду күштүг-даа кижиге чик эвез билдингир. Ынчалза-даа ол болду боду "тып" алды ол бөгүнде Иван Ярыгынн орунуче кирип, тыва спортту "чүгү" кылдыр үнүр ол Хөй чүдүлү кылбас, топту-томаанын кижг ылавы-лаалды, меге-дыраа хая-даш деп аав.

Тускай төгерик иштине хурештер япон сумо хурешке Европа чемпиондынга 115 килограмм чедир деңизилерини арзынга мөгөвс алды медальды чаалап алды. Бир эвес ол япон аян-биле бирги черин ээлеп алган болза, даштык спорт тайылбыр-лакчылары ол хурештерини алаас эрттирерге турганы чадавас Чүгү дээрге бирги черин кым-даа ээлеп болуру Херек кырында алдырга тыва хурештер тулган төлээш билдингир аргаларын билдинмес талаларын сумога көргүскөн.

Чемпионатка удурлашкынын хөй арга-биле булгай шыкшаш, Ас оон каат туруп кээрин мансап болган. Эске кижг болза, хол-даны кижг ина анаа үндүр чедиптер чүвени ийин Тыва хурештер "биче сеткили" хөй-хөй азыкчыларын халчелтк Кя-

ТЕЛЕФОН-БИЛЕ ХАРЫЛЗАА

Кызыл хоорайнын хүндүлүг чурттакчылары! Зона аайы-биле автоматтыг харылаанын ачыдузанын ажыларан Ол силернин үенери болгаш акша хөрөгинерини камнаар Дыштаныр болгаш байырдал хуннеринде зона аайы-биле автоматтыг харылаага 20 хуу чингелдени берип турар

Table with 2 columns: № Кожууннар төптери, Коду. Lists phone numbers for various services like 'Кызыл хоорай', 'Сары-Сеп суур', etc.

Чижик: Туран хоорайже долгаар дээр болзу нарза, баштай 8-ти долгааш, гудок соонда 235-ти алыа, а хххххх ээрге Туран хоорайда абонентинер дугаары-дыр. Айттынган кожун төпттеринден Кызыл хоорайже долгаар дээр болза, баштай 8-ти долгааш, гудок соонда 222-ни алыр а хххххх дээрге Кызылда абонентинин дугаары болуру

Апротор ОКСУР чугулашкан.

март 20

ОРТ
06.00 ДОБРОЕ УТРО.
08.20 Выборы-2000.
09.00 НОВОСТИ.

12.15 Выборы-2000.
12.40 ДОБРЫЙ ДЕНЬ.
13.15 "Россия молодая", т/с.
14.30 Программа "Вместе".
15.00 НОВОСТИ.

22.40 "Десять лет, которые..." т/с. Год 1995.
23.25—23.50 НОВОСТИ.
06.00, 07.00, 08.00, 09.00 ВЕСТИ.

14.00 "Черная жемчужина", т/с.
14.50 "Дикий ангел", т/с.
15.40 Планета Земля.
16.35 Магазин на диване.

22.00 Рок-фестиваль-2000.
23.00 ВЕСТИ.
23.35 "Футбол+ТВ", т/ж.
01.15 — 01.29 "Дежурная часть".

10.00 СЕГОДНЯ.
10.25 Вчера в "Итогах".
11.45 Куклы.
12.00 СЕГОДНЯ.

19.00 "Скорая помощь", т/с.
20.00 СЕГОДНЯ.
20.35 Совершенно секретно.
Информация к размышлению.

15.15 Выборы-2000.
15.30 "Дата".
16.00 "Золотая мина", детектив.
1-я серия.

март 21

ОРТ
06.00 ДОБРОЕ УТРО.
08.20 Выборы-2000.
09.00 НОВОСТИ.

16.00 "Чары горы".
16.25 ...До 16 и старше.
17.00 "Нежный яд", т/с.
18.00 НОВОСТИ.

08.25 "Дежурная часть".
08.40 Семейные новости.
09.20 "Крот в зоопарке", м/ф.
09.30 "Арена — спорт", т/ж.

17.00 Тываның айлан-кужу.
Хургулек Конгарын дугайында К.-Э. Кудажынын сактышкыны.

01.05 Телеспещаз: "Дежурная часть".
01.20—01.35 Магазин на диване.

11.10 Герой дня без галстука.
11.40 "Дядя Степа — милиционер", м/ф.

19.00 "Скорая помощь", т/с.
20.00 СЕГОДНЯ.
20.35 "День рождения Буржуя", т/с.

16.00 "Золотая мина", детектив.
2-я серия.
17.15 "Дата".

март 22

ОРТ
06.00 ДОБРОЕ УТРО.
08.20 Выборы-2000.
09.00 НОВОСТИ.

16.00 "Парасолька в цирке".
16.25 ...До 16 и старше.
17.00 "Нежный яд", т/с.
18.00 НОВОСТИ.

08.25 Дежурная часть.
08.40 Семейные новости.
09.20 Квантовая медицина.
09.30 "Арена — спорт", т/ж.

17.35 Медээлер.
17.45 Коллаж.
17.55 Сарыг шажынның өөрдеди.

00.20 "Дежурная часть".
00.30—00.45 Магазин на диване.

11.10 Дог-шоу "Я и моя собака".
11.40 "Среда".
12.00 СЕГОДНЯ.

20.00 СЕГОДНЯ.
20.35 Глас народа. Программа Евгения Киселева. Часть 1-я и 2-я.

16.00 "Смерть под парусом", детектив.
1-я серия.
17.15 "Дата".

март 23

ОРТ
06.00 ДОБРОЕ УТРО.
08.20 Выборы-2000.
09.00 НОВОСТИ.

16.00 Программа "100%".
16.25 ...До 16 и старше.
17.00 "Нежный яд", т/с.
18.00 НОВОСТИ.

08.25 Дежурная часть.
08.40 Семейные новости.
09.20 Квантовая медицина.
09.30 "Арена — спорт", т/ж.

17.50 Музыкальные поздравления.
Хөгжүмнүг байыр.

00.15 Дежурная часть.
00.30 Горячая десятка.
01.25—01.40 Магазин на диване.

11.15 "Среда".
11.30 Без рецепта.
12.00 СЕГОДНЯ.

22.25 "Свидетель века". Программа Владимира Кара-Мурзы.

16.00 "Смерть под парусом", детектив.
2-я серия.
17.15 "Дата".

март 24

ОРТ
06.00 ДОБРОЕ УТРО.
08.20 Выборы-2000.
09.00 НОВОСТИ.

16.50 "Ералаш", к/ж.
17.00 "Нежный яд", т/с.
18.15 Выборы-2000.
18.20 Джемлен-шоу.

08.25 Телеспещаз: дежурная часть.
08.40 Тысяча и один день.

17.40 Медээлер.
17.50 Музыкальные поздравления.
Хөгжүмнүг байыр.

02.25 Магазин на диване.

14.25 Наше кино. "В моей смерти прошу винить Клаву К.".
15.50 "Достать до неба", м/ф.

23.00 СЕГОДНЯ.
23.35 Герой дня.

18.30 "Лесси", т/с.
19.00 "Инспектор Деррик", т/с.
20.00 Регионы: прямая речь.

март 25

ОРТ
06.00 ДОБРОЕ УТРО.
08.20 Выборы-2000.
09.00 НОВОСТИ.

16.50 "Ералаш", к/ж.
17.00 "Нежный яд", т/с.
18.15 Выборы-2000.
18.20 Джемлен-шоу.

08.25 Телеспещаз: дежурная часть.
08.40 Тысяча и один день.

17.40 Медээлер.
17.50 Музыкальные поздравления.
Хөгжүмнүг байыр.

02.25 Магазин на диване.

14.25 Наше кино. "В моей смерти прошу винить Клаву К.".
15.50 "Достать до неба", м/ф.

23.00 СЕГОДНЯ.
23.35 Герой дня.

18.30 "Лесси", т/с.
19.00 "Инспектор Деррик", т/с.
20.00 Регионы: прямая речь.

март 26

ОРТ
06.00 ДОБРОЕ УТРО.
08.20 Выборы-2000.
09.00 НОВОСТИ.

16.50 "Ералаш", к/ж.
17.00 "Нежный яд", т/с.
18.15 Выборы-2000.
18.20 Джемлен-шоу.

08.25 Телеспещаз: дежурная часть.
08.40 Тысяча и один день.

17.40 Медээлер.
17.50 Музыкальные поздравления.
Хөгжүмнүг байыр.

02.25 Магазин на диване.

14.25 Наше кино. "В моей смерти прошу винить Клаву К.".
15.50 "Достать до неба", м/ф.

23.00 СЕГОДНЯ.
23.35 Герой дня.

18.30 "Лесси", т/с.
19.00 "Инспектор Деррик", т/с.
20.00 Регионы: прямая речь.

Эргим, ынак ачавыс Михаил Кыргысович ШАГДЫРГА март 18-те төртүтүгөн хуу-биле:
Бинаймдан азырап каан
Ынак ачам алдан уштээв.
Аныаңда чорааны дег,
Ам-да сергек, чараш хевээр.
Ажы-төлге билги орууу
Айтпч чоруур башкы болуп,
Өөредилгээ, акыл-ишке,
Күжүң өргүп чордуу, ачай.
Ус-шевер, чазаныкчы,
Уран-дарган, канякчы бооп,
Уругларын азырап дээш
Кандыг үүле кылбадын дээр.
Төрүттүгөн хууң-биле
Төлдериң сээ байыр тудал.
Ачавысты сени дөзеп,
Ажыл-ишке хандыкшаан бис.
Өөңүң ишти Акылк Назыновна, уруглары, күдээлери, кенни, уругларның уруглары.

Мандат-оол Биче-оолович КАРА-САЛ
Тыва Республиканың көдээ ажил-агыйынын алдарлыг ажилдакчызы, удуруттулга ажилынын хоочуу Кара-Сал Мандат-оолович Биче-оолович 2000 чылда март 15-те озал-ондакка таварышкаш мөчээ.
М. Б. Кара-Сал 1938 чылда октябрь 20-де Барынь-Хемчик кожуунун Эрги-Барлык сумузуна арат кижинин өг-бүлелинде төрүттүгөн. Совет Армияга шериг хүлээгезин эрттирип тура, чолаячынын мергежялин чедип алган. Халажыл келгеш дораян ол төрөөң черинге, "Большевник" колхозка чолаячылап эгелээ. 1965 чылда колхозтун инженер-механигинге, 1970 чылда Эрги-Барлык колхоз Совединин даргазына томуйлаткан. 1975 чылдан 1983 чылга чедир Мандат-оол Биче-оолович Барынь-Хемчик кожуунун "Шекпээр" сохкозунун партия комитетинин секретары, директору бооп ажиллаан. 1983 чылдан 1993 чылга чедир Барынь-Хемчик райкүскомунун даргазынын барты оралакчызы — кожуунун көдээ ажил-агый эртелевниң начальниги. Амыдырлыкын сөөлдү хүннерге чедир "Күзел" арат ажил-агыйын удурутп келген.
Кара-Сал Мандат-оол Биче-оолович — республиканың көдээ ажил-агыйын сайзыралды дээш уйгундуш чок ажилдап келген удуруттукчуларын бирээни. Калы ажилдап чораан эштеринге болгаш болуңа бедик негелдегил, онаанган ажилыңга харысалгалыг, биче сеткилдиг кижы чораан. Көдээ ажил-агыйын сайзыралдырыңга кирген улуг улугузу дээш М. Б. Кара-Салга "Тыва Республиканың көдээ ажил-агыйын аядарлыг ажилдакчызы" хуудулуг атты
Барынь-Хемчик кожуун чыгаргызы удуруттулга ажилыңга болгаш көдээ ажил-агыйга үр чылдарда ажилдап чораан, "Күзел" арат ажил-агыйын удуруттукузу Тыва Республиканың көдээ ажил-агыйын аядарлыг ажилдакчызы
Мандат-оол Биче-оолович КАРА-САЛДЫҢ
озал-ондакка таварышкаш, хевтерген мөчээни-биле өөңүң ишти Александр Хопуу-оолоовнага, ажы-төлүңге, төрелдеринге ханы кажыдалды илередип тур.

КИНО
Март 20-де
Свободное падение (США) — 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00.
Видеозал: Индийская красавица — 11.00, 14.00, 17.00.

Март 21-де
Свободное падение — 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00.
Видеозал: Стальные хранители (Гонконг США) бо-евик — 9.30, 11.30, 13.30, 15.30, 17.30.

Март 22-де
Таксист в Нью-Йорке (США) — 10.00, 11.40, 13.20, 15.00.
Видеозал: Стальные хранители — 9.30, 11.20, 13.10, 15.10, 17.00.
Март 23-те
Таксист в Нью-Йорке — 10.00, 11.40, 13.20, 15.00, 17.00.

Март 24-25-те
Пока будет весна (Индия) 2 серии — 10.00, 13.00, 16.00.

Кызыл хоорай.
Красноармейская, 100,
индекс 667000.
ТУРУГУЗКУЧУЛАРЫ: Тыва Республиканың Чыңа болгаш "Шын" союзу редакциязынын коллективы.
Кол редактор Светлана МОНГУШ.

РЕДАКЦИЈА КОЛЛЕКТИВЫ:
Алдын-кол Монгуш, Урана Базыр-оол, Чинисмаа Монгуш, Сергей Хертек, Таан-оол Хертек, Кан-оол Сат.
РЕДАКЦИЈАНЫҢ ТЕЛЕФОННАРЫ:
Кол редактор — 3-43-34; кол редакторунун оралакчызы — 3-33-91; секретариат — 3-36-82.
Солун келбейн барганда даразында телефоннарже доллар: 3-14-94, 3-57-92.

КИЛДИСТЕР:
Нитилел-политиктиг килдис — 3-39-15
Медээлер албаны — 3-34-98;
Бухгалтерия — 3-41-16;
Солун негелдүү үш кагап үнер.
Хемчээли 2 парламал ама.
Тиражы 4966.
Чыгыг 30.

АГАР САНЫБЫС: № 4070381040000010000 КБ "Тувакредит", ИНН—1701008465; корп сч 30101810600000000729 БИК 049304729.
Солун Россия Федерациязынын Парлакта болгаш массалыг информация чепсектеринин талазы-биле хоулужудулганын чоруудулганыга контроль болгаш буртукелинин Тыва деискээр эргелелинге буртукеттинген.
Буртукеттирген дугаары—Т 00007.
Солунда парламенттин материалдарын авторларын бодаллары редакциянын туружу-биле дүүлешти барып болур. Айттыңган саннары болгаш өске-даа фактылары, диндадыгылары дээш авторлар буттары харыялаар.